

OPINIA

KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 18 lipca 2013 r.

w przedmiocie prezydenckiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych

Krajowa Rada Sądownictwa podtrzymuje stanowisko, że optymalnym rozwiązaniem z punktu widzenia gwarancji dla niezależności sądów i niezawisłości sędziów byłoby tworzenie i znoszenie sądów w drodze ustawy.

Jednakże, mając na uwadze obowiązujący stan prawny, Krajowa Rada Sądownictwa uważa, że prezydencki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych podnosi standard tych gwarancji. Wprowadzenie obiektywnych kryteriów w postaci liczby mieszkańców oraz liczby spraw jako przesłanek do tworzenia i znoszenia sądów rejonowych ogranicza swobodę organu władzy wykonawczej. Uniemożliwia również wykorzystanie przyznanego Ministrowi Sprawiedliwości upoważnienia w celach innych niż reorganizacja struktury sądownictwa, co niestety zdarzało się nawet po przemianach ustrojowych w 1989 r. Dlatego też Krajowa Rada Sądownictwa opiniuje ww. projekt pozytywnie, z przedstawionymi niżej uwagami.

Krajowa Rada Sądownictwa, jako konstytucyjny organ, którego podstawowym zadaniem jest stanie na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów poddaje pod rozwagę, czy nawet przy utrzymaniu obecnie obowiązującego rozwiązania, że tworzenie i znoszenie sądów odbywa się w drodze aktu wykonawczego nie powinno się wyłączać z zakresu upoważnienia do wydania rozporządzenia tworzenia znoszenia sądów apelacyjnych i określania ich właściwości. Z uwagi na znaczenie tych sądów dla struktury sądownictwa powszechnego, a także z uwagi na rozszerzone w wyniku ostatnich zmian Prawa o ustroju sądów powszechnych kompetencje prezesów sądów apelacyjnych w zakresie nadzoru administracyjnego nad pozostałymi sądami, Krajowa Rada Sądownictwa uważa, że podział państwa na apelacje powinien, tak jak podział na województwa, być dokonywany przez Parlament w drodze ustawy. Dopiero w ramach tak ukształtowanego podziału specjalnego na

podstawie regulacji podustawowej mogłyby być tworzone sądy niższego rzędu stosownie do kryteriów wskazanych w projekcie prezydenckim.

Krajowa Rada Sądownictwa zauważa, że projekt ustawy winien być uzupełniony o mechanizm określający maksymalny obszar i kryteria dla którego można tworzyć sąd rejonowy.

Ponadto, ze względu na bezpośrednie skutki związane ze znoszeniem sądów dla gwarancji niezawisłości sędziego w postaci dopuszczonej w art. 180 ust. 5 Konstytucji możliwość odstąpienia od zasady jego nieprzenoszalności, Krajowa Rada Sądownictwa stoi na stanowisku, że upoważnienie do wydania rozporządzenia dotyczącego tworzenia i znoszenia sądów powszechnych, o którym mowa w art. 20 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, powinno być przekazane Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, tak jak ma to miejsce w przypadku tworzenia i znoszenia wojewódzkich sądów administracyjnych na podstawie art. 16 § 2 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. Nr 153, poz.1269, ze zm.). Z uwagi na kompetencje Ministra Sprawiedliwości w zakresie nadzoru nad sądami powszechnymi takie rozporządzenie mogłoby być wydawane na wniosek tego Ministra, po zaopiniowaniu przez Krajową Radę Sądownictwa. Na takie rozwiązanie, jako podnoszące standardy związane z niezależnością sądów, zwracano uwagę w toku posiedzenia przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie K 27/12, co znalazło wyraz w zdaniach odrębnych do wyroku wydanego w tej sprawie dnia 27 marca 2013 r.

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca również uwagę, że unormowanie zawarte w art. 4 opiniowanego projektu, które jest wzorowane na art. 75 § 3 i 4 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, budzi wątpliwość co do zgodności z ustawą zasadniczą. Wyrazem tych wątpliwości jest postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2013 r. sygn. akt. III KRS 34/12 o stwierdzenie zgodności tych przepisów z art. 180 ust. 2 i 5 w związku z art. 180 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 186 ust. 1 oraz w związku z art. 173 i art. 10 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.